

سۇئال

مەن ئاۋىئاتسىيە شىركىتىنىڭ ئۇچقۇچىسى، تۈنۈگۈنكى سەپىرىمدە سەئۇدى ئەرەبىستاننىڭ جىددە ئايرودرومىغا كەلدىم، ئۇ يەردە بىر سائەتتىن ئارتۇق تۇرمايتتىم، مەن ئۇ يەردىكى خىزمەتچىدىن: بۇ يەردە زەمزم سۈيى تېپىلدىمۇ؟ دەپ سورىدىم، ئۇ: ھەئە تېپىلىدۇ دېدى، مەن: ئۇنى قەيەردىن ئېلىپ كېلىسىز؟ دېدىم، ئۇ: ئايرىدۇرۇمدا زەمزم سۈيى كۆپ تېپىلىدۇ، بۇنىڭ سەۋەبلىرى تۈرلۈك: زەمزم ئىگىسى بەزى ۋاقىتتا ئۇنى يۈكى بىلەن يوللاشتىن كېچىكىپ قالىدۇ، ياكى ئۇنى مال يەتكۈزۈش ئورنىغا بېرىدۇ، لېكىن ئادىرس ئېنىق بولمىغانلىقتىن تۇرۇپ قالىدۇ، ياكى زەمزمنى يوللىۋەتكەندىن كېيىن مەلۇم سەۋەپلەر بىلەن سەپەر ئەمەلدىن قالىدۇ، بۇنىڭ سەۋەبلىرى كۆپ، بۇ سۇنىڭ قايسى سەۋەپتىن ئايرىدۇرۇمدا قالغانلىقىنى كەسكىنلەشتۈرەلمەيسىز، بۇ سۇ ئايرىدۇرۇمدا ئۇزۇن تۇرۇپ قېلىپ بىرسى ئىشلەتمىسە، بۇزۇلىدۇ ياكى تاشلىنىدۇ دېدى. مەن كېلىدىغان سەپىرىمدە شۇ زەمزم سۇدىن ئېلىۋالسام توغرا بولامدۇ؟ ئاللاھ رازى بولسۇن.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

مۇساپىر ئايرىدۇرۇمدا ئۇنتۇپ قالغان ياكى قويۇپ قويغان سۇ، ئۇ كىشىنىڭ ئايرىدۇرۇمدا قالغان باشقا يۈكلىرى بىرگە بولۇپ، ئۇنىڭغا ئۇ كىشىنىڭ ئىسمى، ئادىرىسى يېزىلغان بولسا، بۇ ئاۋىئاتسىيە شىركىتىنىڭ مەسئۇلىيەت دائىرىسىگە كېرىدۇ، بۇنداق ھالەتتە، زەمزم بىلەن بىرگە بولغان يۈكنىڭ ساھىبىنىڭ كېلىشىنى كۈتىدۇ، ئەگەر بۇنىڭ ئىگىسىنىڭ كەلمەيدىغانلىقى بىلىنسە، ياكى ئۇ كىشىنىڭ قايتىشىدىن ئۈمىت ئۈزۈلگەن بولسا، ياكى بۇ يەردە قالغان سۇ بۇزۇلۇش ياكى تاشلىۋېتىش ھالىتىدە بولسا، بۇ نەرسىلەر سېتىلىدۇ ۋە ئۇنىڭ پۇلى ئىگىسىنىڭ نامىدىن سەدىقە قېلىنىدۇ.

شىركەت سەپەر قىلغۇچىنىڭ يۈك-تاقىلىرىنى سەپەر قىلغۇچى بىلەن كېلىشىمىدە بەلگىلەنگەن مۇددەتتە ئۇنى ساقلىشى-مۇھاپىزەت قىلىشى كېرەك بولىدۇ.

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھدىن: قۇرۇق يۇيۇش دۇكىنىدا ئىگىسى ئېلىپ كەتمىگەن بەزى كىيىم-كېچەكلەر بولۇپ، ئىككى ئايدىن كۆپ ۋاقىت ئۆتكەن بولسىمۇ بۇنىڭ ئىگىسى كەلمىگەن ياكى بىلىنمىگەن، شۇنىڭ بىلەن بىرگە كىيىمنى تاپشۇرۇپ ئېلىش قەغىزىگە ئەگەر ئىككى ئايغىچە ئېلىپ كېتىلمىسە، دۇكان ئىگىسىنىڭ مەسئۇل بولمايدىغانلىقى يېزىلغان، ئىككى ئايدىن

كېيىنمۇ بۇنىڭ ئىگىسى كەلمىسە، دۇكان ئىگىسى بۇنى ئېلىپ ئىشلەتسە ياكى ساتسا ياكى ئۇنى سەدىقە قىلىۋەتسە بولامدۇ؟، ئۇنىڭدىن كېيىن ئىگىسى كېلىپ كىيىمنى تەلەپ قىلسا، بۇ ۋاقىتتا دۇكان ئىگىسى بۇ كىيىمنىڭ پۇلىنى تۆلەپ بېرىمدۇ؟ دەپ سورالغاندا، شەيخ جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېگەن: "كېيىمنىڭ ئىگىسىگە ئىككى ئايدىن كېيىن قالسا، ئۇنىڭ كىيىمنى تەلەپ قىلىش ھەققى بولمايدىغانلىقى شەرت قىلىنغان بولسا، ئىككى ئاي توشقاندا ئۆزى كەلمىگەن بولسا، دۇكان ئىگىسى بۇ كىيىمنى كېيىدىغان ئادەم بولسا بېرىۋەتسە ياكى سېتىپ ئۇنىڭ پۇلىنى سەدىقە قىلىۋەتسە بولىدۇ، لېكىن مېنىڭ قارىشىمچە، ئىككى ئاي توشقاندىن كېيىنمۇ بىر-ئىككى ھەپتە كۈتۈش كېرەك، مۇمكىن كىيىم ئىگىسى ئاغرىپ قالغاندۇ ياكى ماشىنىسى بۇزۇلۇپ قالغاندۇ ياكى سەپەرگە چىقىپ كەتكەندۇ دېگەندەك سەۋەبلەرنى چىقىش قىلغان ئاساستا، ئەڭ ياخشىسى ئىككى ئايدىن كېيىنمۇ مەلۇم ۋاقىت كۈتۈش كېرەك بولىدۇ." ["ئايلىق ئوچۇق ئۇچرىشىش " 215/11].

يەنە مۇنداق دەيدۇ: "ئىككى تەرەپ ئارىسىدا مەلۇم ۋاقىت بېكىتىلگەن بولسا، ۋاقىت توشقاندىن كېيىن دۇكان ئىگىسى ئۇنى باشقىلارغا بېرىۋەتسە ياكى سېتىپ پۇلىنى سەدىقە قىلىۋەتسىمۇ بولىدۇ.

ئەمما ئىككى تەرەپ ئارىسىدا بېكىتىلگەن مەلۇم ۋاقىت بولمىسا، ئۇ ۋاقىتتا ئىككى ئاي توشقاندىن كېيىنمۇ دۇكان ئىگىسىنىڭ ئۇنى باشقىلارغا بېرىۋېتىشى ياكى سېتىپ پۇلىنى سەدىقە قىلىۋېتىش ھەققى بولمايدۇ، پەقەت كىيىم ئىگىسىنىڭ كېلىشىدىن ئۈمىدسىزلەنگەن ۋاقىتتا بۇ نەرسىنىڭ دۇكاندا ئورۇن ئىگىلەپ تۇرماسلىقى ئۈچۈن ئۇنى قانداق قىلسا بولىدۇ." ["ئايلىق ئوچۇق ئۇچرىشىش " 215/19].

ئەمما ئايدۇرۇمدىكى زەمزمە سۈيى باشقىلارنىڭ يۈكىگە تەۋە بولماي ئايرىم بولسا، ئايروپىلاننىڭ ئۇچۇش ۋاقتى ئۆتۈپ كەتكەن بولسا، ئايدۇرۇمدا بۇنىڭ ئىگىسى سەپەر قىلىپ كەتتى ياكى تاشلىۋېتىپ كەتتى ياكى ئايروپىلانغا ئۆلگۈرەلمەي قالدى دەپ چۈشەنگۈدەك ۋاقىت ئۆتكەن بولسا، ئۇ كىشىنىڭ بۇ سۈنى دەپ قايتىدىن ئايدۇرۇمغا كېلىشى تەخمىن قىلىنمىسا، ئۇ ۋاقىتتا بۇنى ئايروپىلان ئۇچقۇچىلىرى ياكى باشقا خىزمەتچىلەر ئىشلەتسە بولىدۇ، چۈنكى بۇ سۈنىنىڭ ھۆكۈمى بۇ ھالەتتە: ئېتىبارسىز دەپ قاراپ ئىگىسى تاشلىۋەتكەن نەرسىنىڭ ياكى ئىگىسى خالىماي تاشلىۋەتكەن نەرسىنىڭ ھۆكۈمىدە بولىدۇ، بۇنى ئىشلەتسە بولىدۇ.

ئەگەر ئىدارە رەھبەرلىكى ئۇنى ئىشچى-خىزمەتچىلەردىن ياكى سەپەردە ئېھتىياجلىق بولغان كىشىلەردىن بىرىگە بېرىۋەتسە بەك ياخشى بولىدۇ.

ھەممىدىن توغرىنى ئاللاھ تائالا ياخشى بىلگۈچىدۇر.